

Vedení porodu a poporodní péče o matku a tele

Jiří Davídek

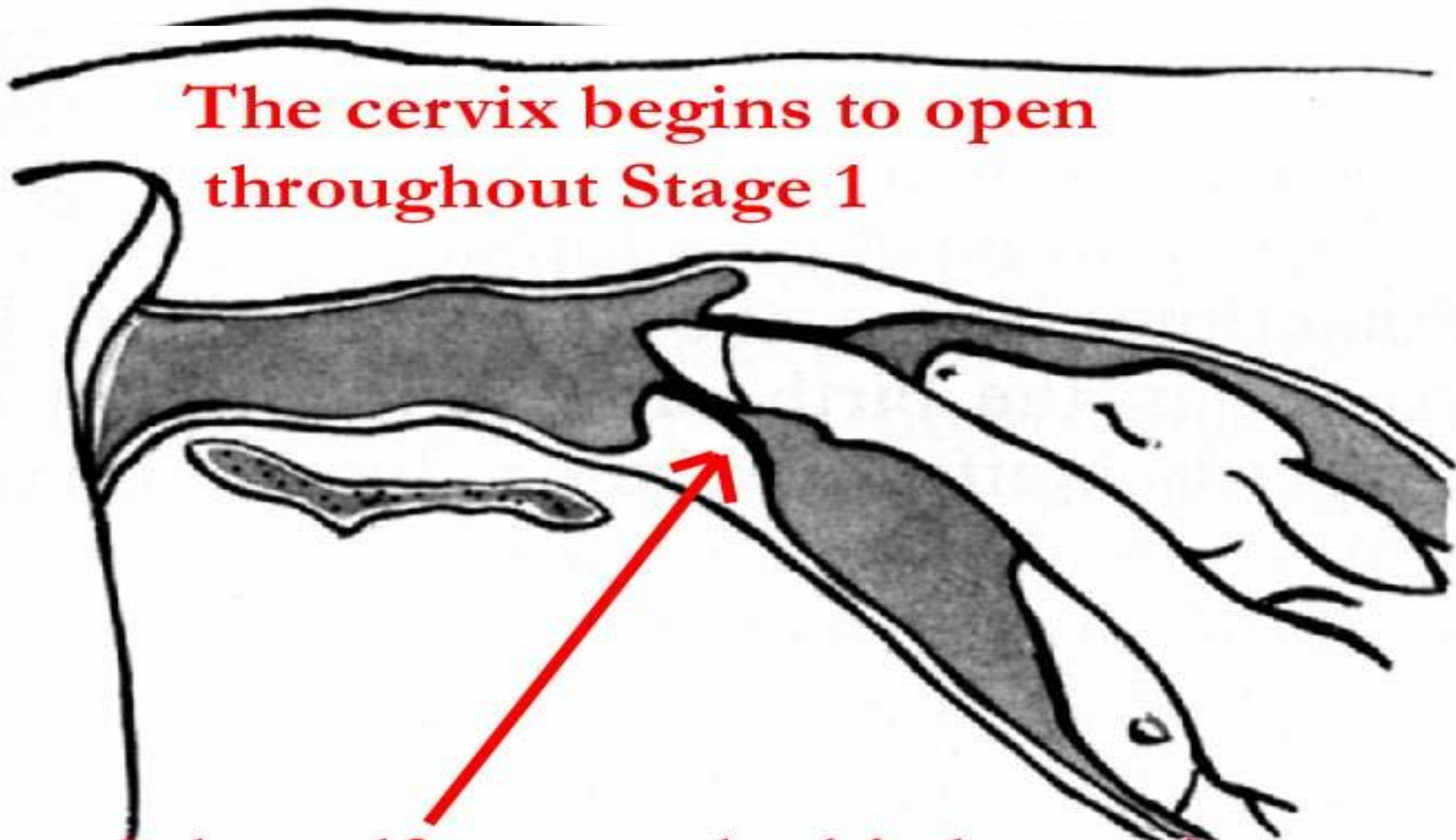
Normální průběh porodu

- 1.fáze-otevírací –začíná porodními bolestmi a končí plně otevřeným krčkem a teletem vstupujícím do porodních cest, na jeho konci vidíme často tekutinou naplněné plodové obaly v porodních cestách
 - Doba trvání 2-6 hodin, u jalovic déle

Normální průběh porodu-1. fáze

**The cervix begins to open
throughout Stage 1**

and the calf enters the birth canal.

W. F. Adlroft

Normální průběh porodu

- 2.fáze-Krček je zcela otevřený, zvíře často leží
kontrakce jsou znatelné, končí porodem telete

Normální průběh porodu 2 fáze

Doba trvání 2 fáze

- U krav by měla být doba od prasknutí vody po narození telete 1-2 hodiny
- U jalovic by měla být doba od prasknutí vody po narození telete 2-3 hodiny

Normální průběh porodu

- 3. fáze-vypuzení placenty
 - Doba trvání do 6 hodin

Zásady sledování průběhu porodu

- V první fázi sledovat každou 1-2 hodiny.
- V druhé fázi sledovat každých 30 minut.
- Porod musí vždy mezi jednotlivým vyšetřením vykázat vývoj

Kdy je potřeba zasáhnout při porodu

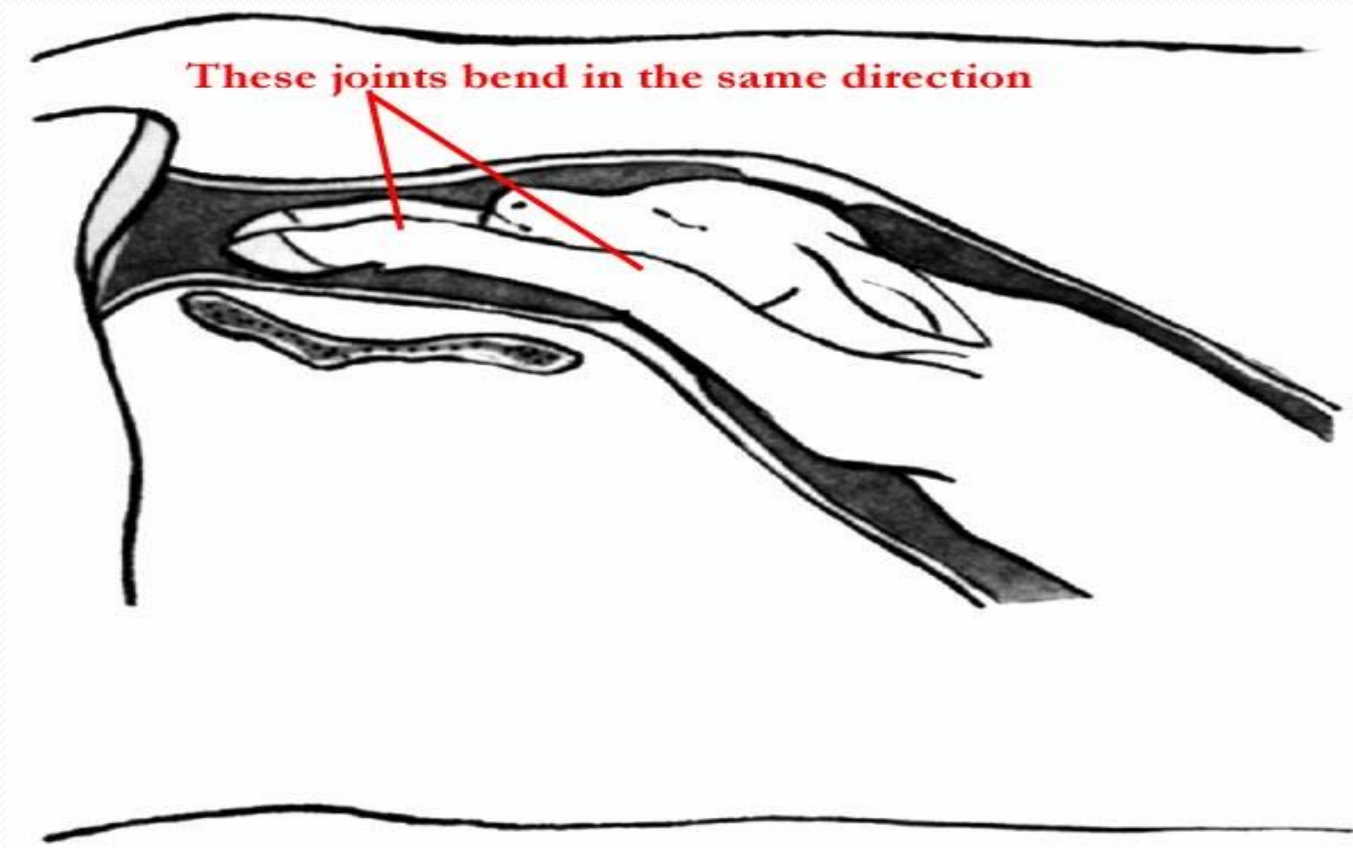
- Sledujete-li plodové obaly, které jsou viditelné 2 hodiny ale nedochází žádnému vývoji
- Pokud nedojde k žádnému vývoji za dobu 30 minut od posledního vyšetření
- Pokud je kráva v klidu po dobu 15-20 minut od posledního období stahů (normální doba odpočinku je 5-10 minut)
- Pokud kráva nebo tele vykazují známky stresu nebo vyčerpání- oteklý jazyk telete, žluté zbarvení povrchu telete, výrazné krvácení matky.
- Pokud je podezření na nepravidelnou polohu plodu
- Nikdy neprotrhávejte plodové obaly, pokud není krček plně rozevřen (je o stejné šířce jako pochva)

Nejčastější problémy první fáze

- Parésa
- Torze (přetočení) dělohy
- Zadní poloha s podloženými nožičkami

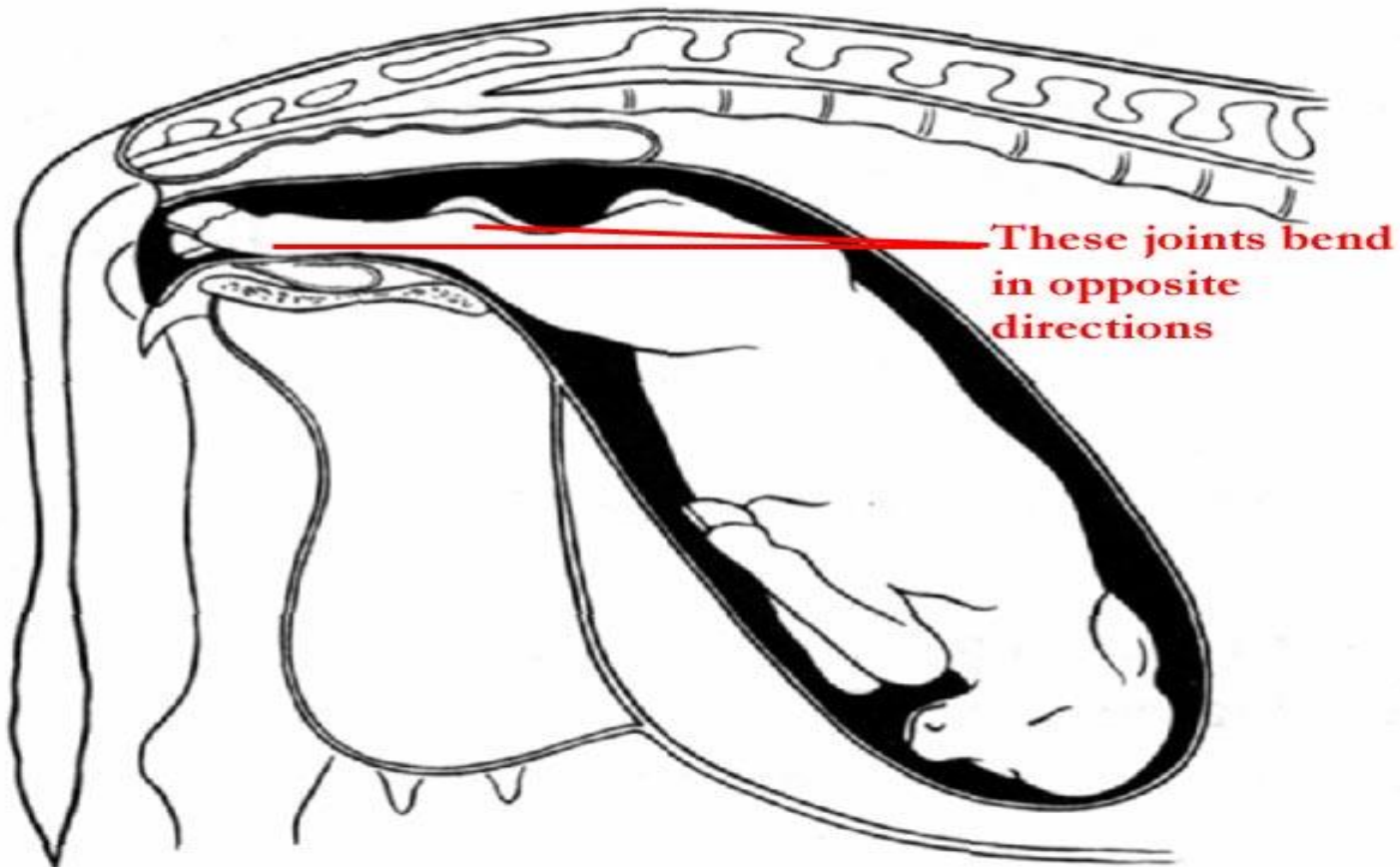
Přední poloha

- Tyto klouby se ohýbají ve shodném směru

Zadní poloha

- Tyto klouby se ohýbají v opačném směru

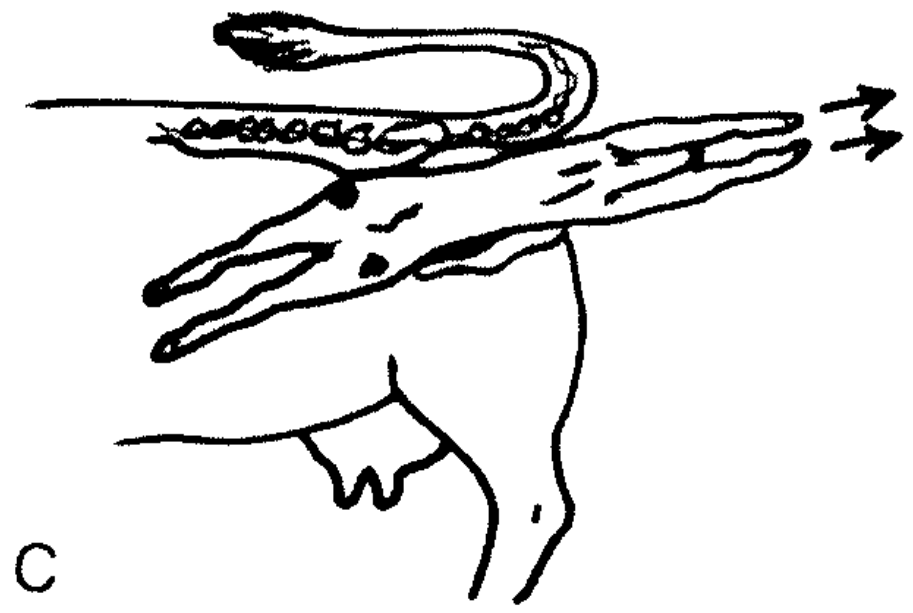
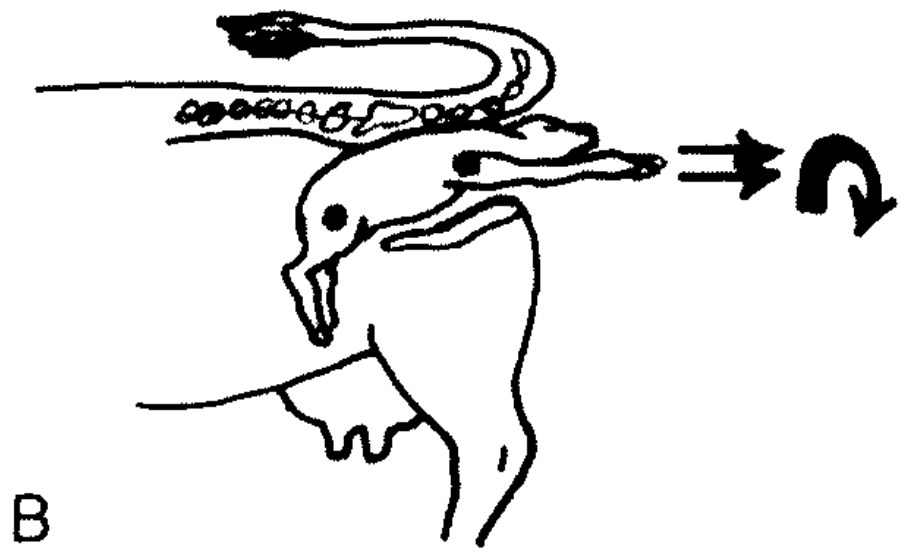

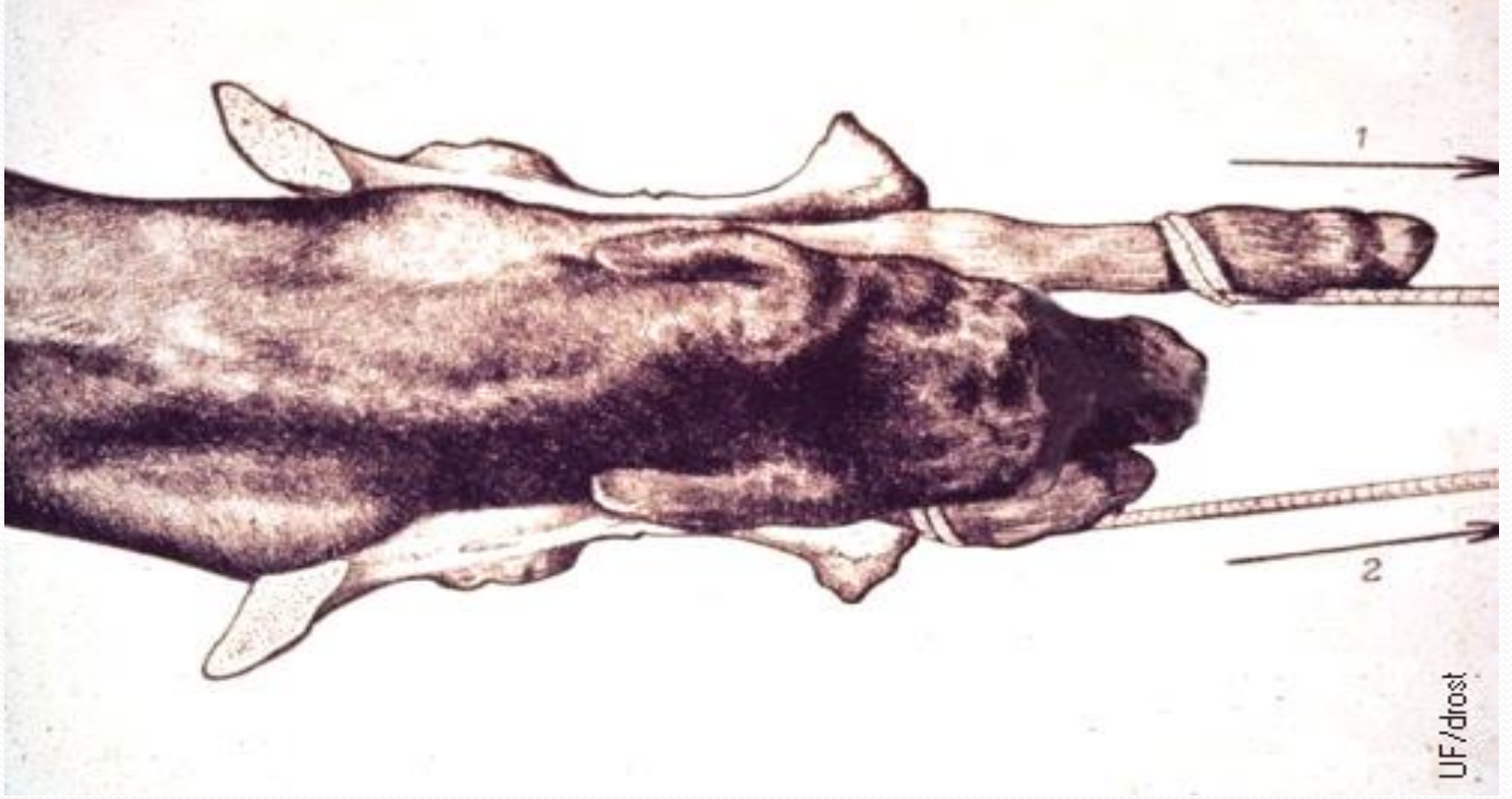
Pokud porod trvá dlouho, použijte
lubrikant na porodní cesty!

Pomoc při porodu-přední poloha

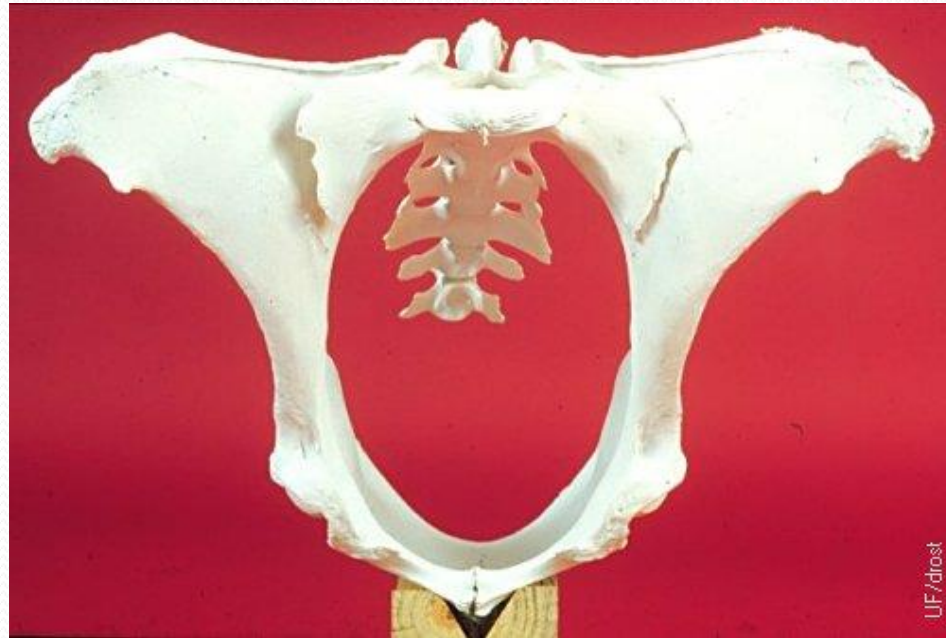
- Při přední poloze musíme rozhodnout, zda lze tele vybavit přirozenou cestou
 - Základem je určit, zda oba lokty telete projdou pánví
 - Uvážeme obě nohy a hlavičku a táhneme za jednu nohu
 - Vytáhneme nohu tak aby spěnka byla na šířku dlaně venku
 - Táhneme za druhou nohu a snažíme se jí dostat do stejné pozice
 - Pokud se to podaří, velmi pravděpodobně můžeme tele vytáhnout
 - Táhneme tele až do doby, než se pánev telete dostane k pánvi krávy (tele se již může nadechnout) ,není dobré táhnout stále, nedojde pak k roztažení hrudníku
 - Otočíme tele o 90°je-li velké abychom usnadnili průchod pánví a dokončíme porod

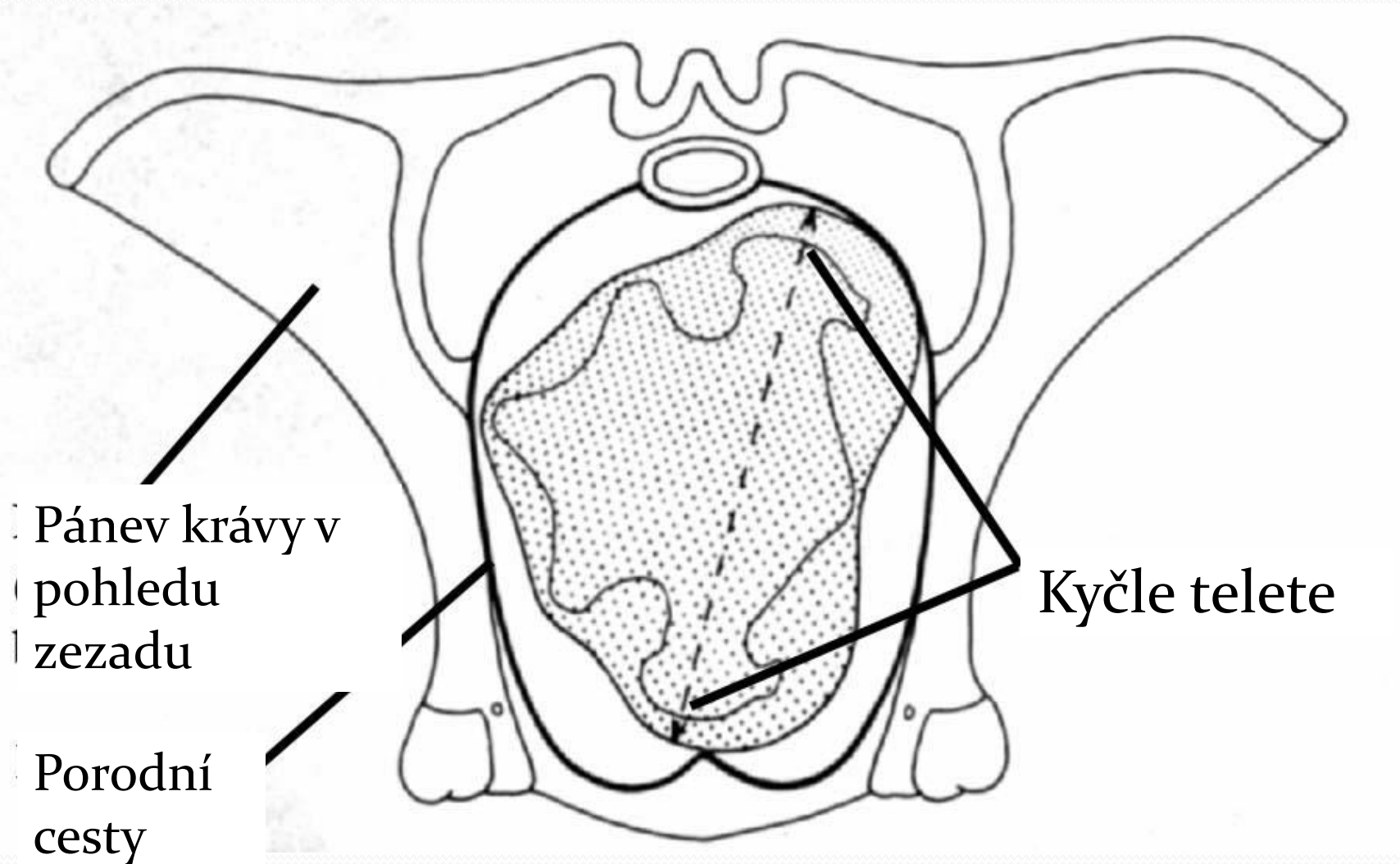

UF/drost

Tvar pánve u skotu

Průřez pánvemi

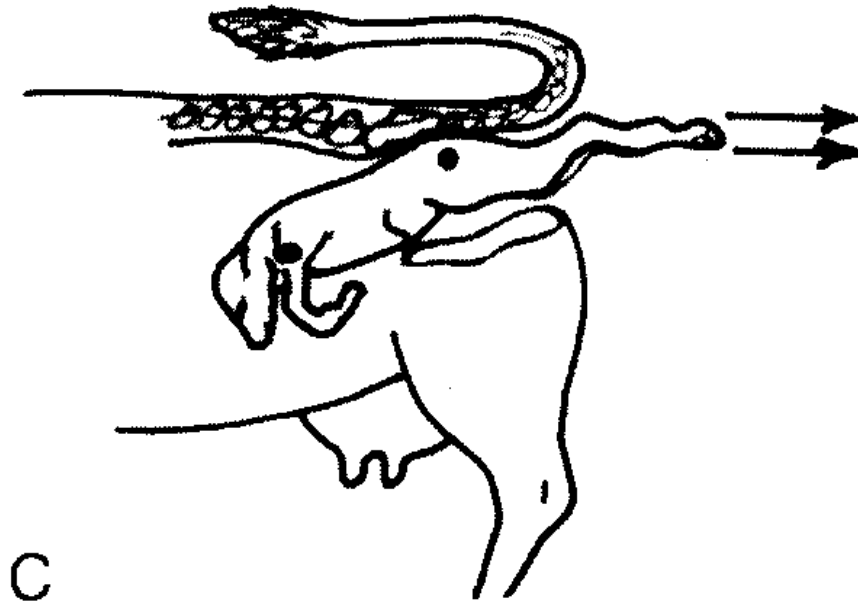
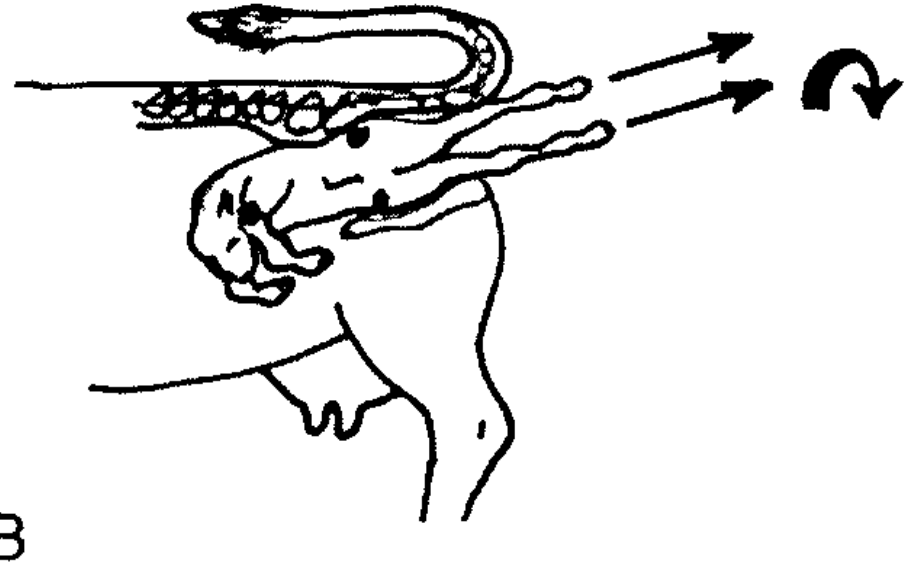
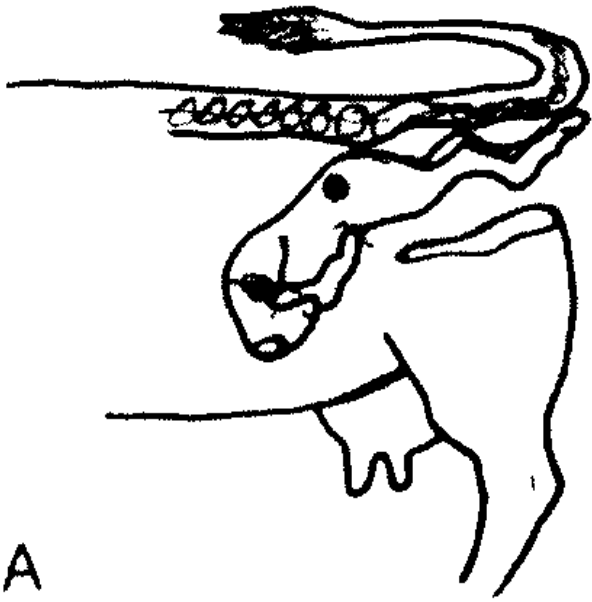

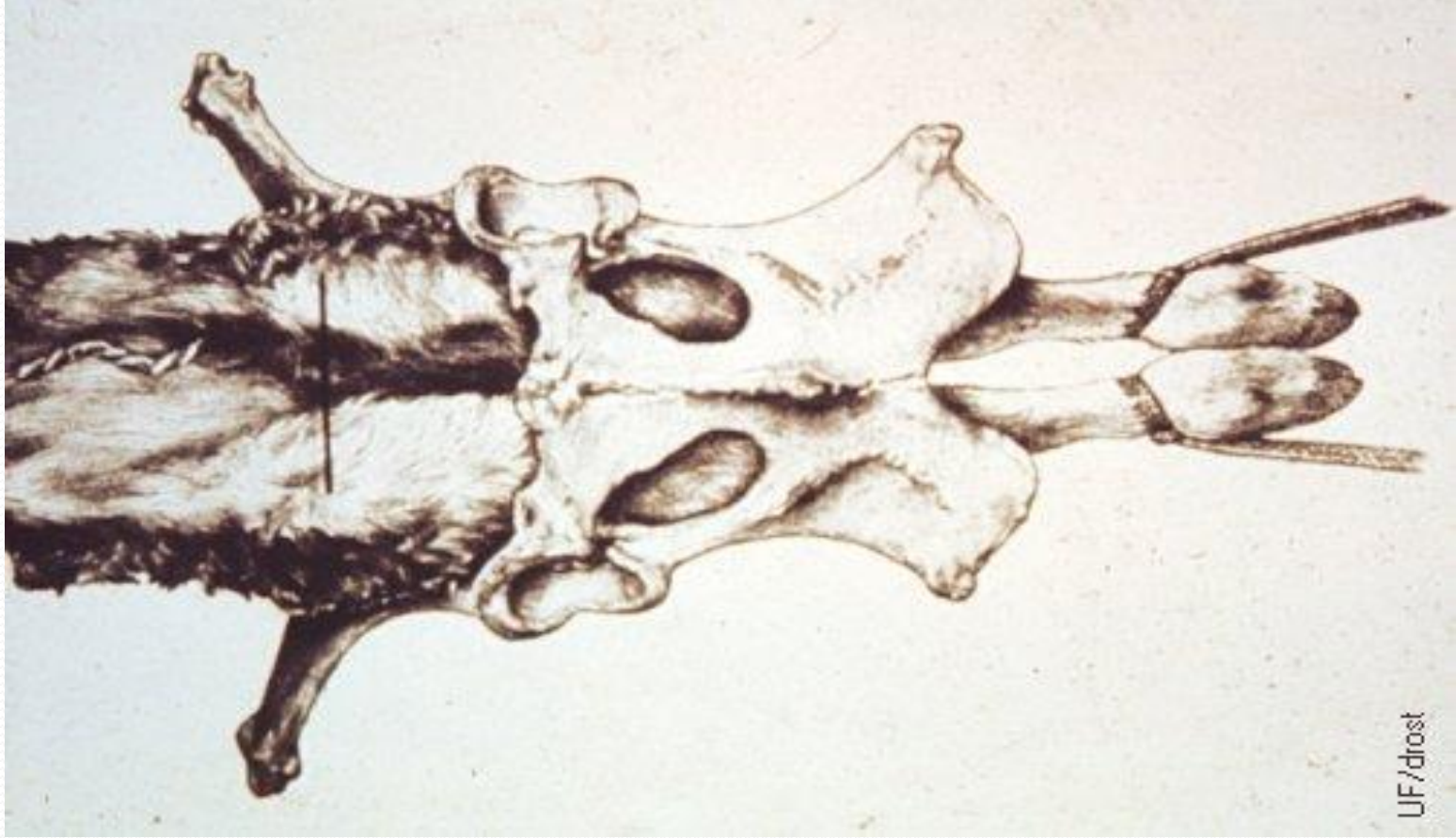
Rotace telete o 90°

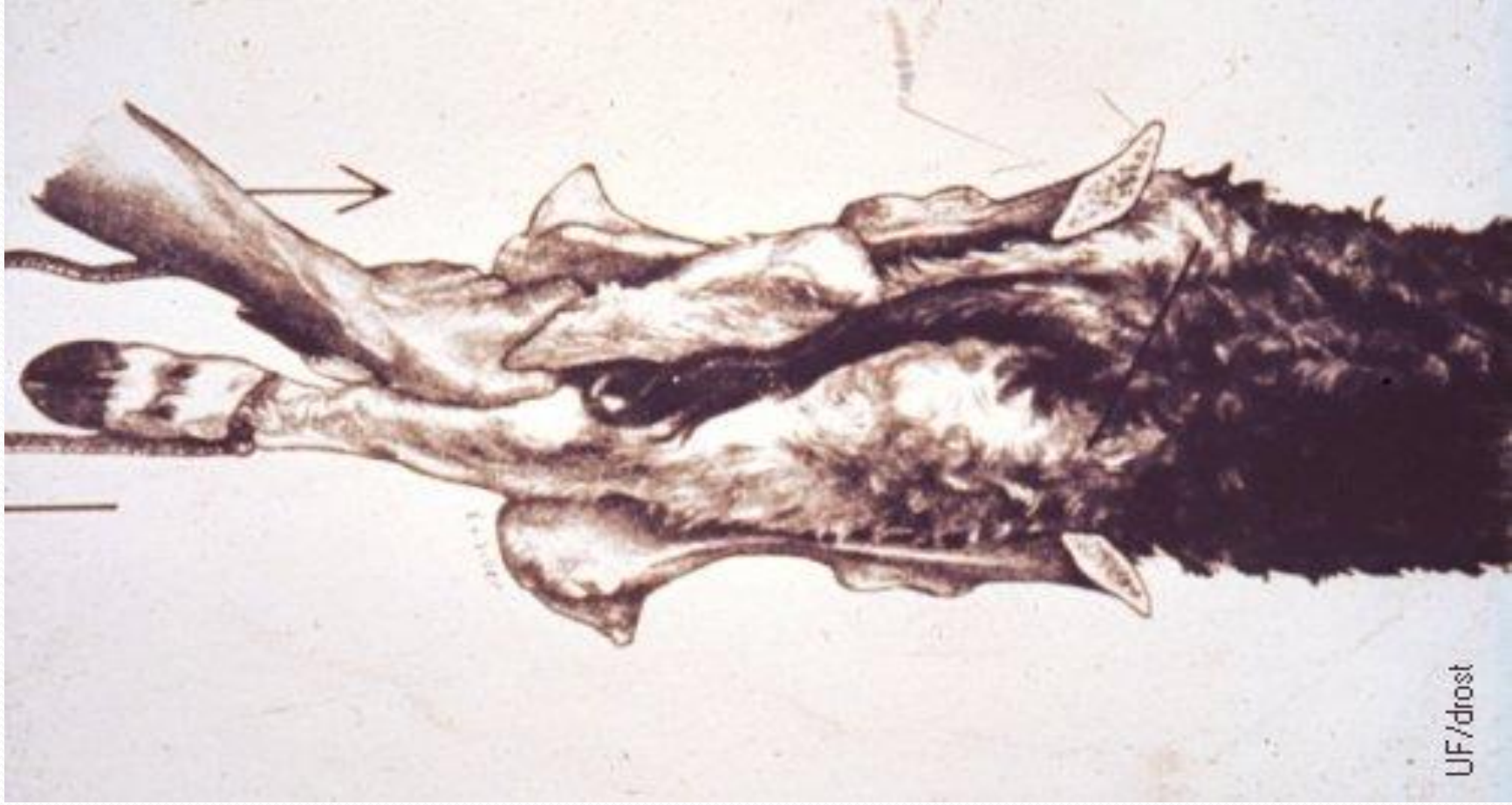
Pomoc při porodu-zadní poloha

- Nejsme-li si jistí, zda tele projde porodními cestami pak
 - Nejdříve natočte tele vzhledem ke krávě o 45-90° tím, že překřížíte nohy
 - Vytáhneme nohy z krávy buď tahem za obě nohy současně
 - Přetočíme tele do normální polohy, pokud se nám nezdaří přetočení do 2-3 minut, volejte pomoc
 - Vytáhneme tele ven

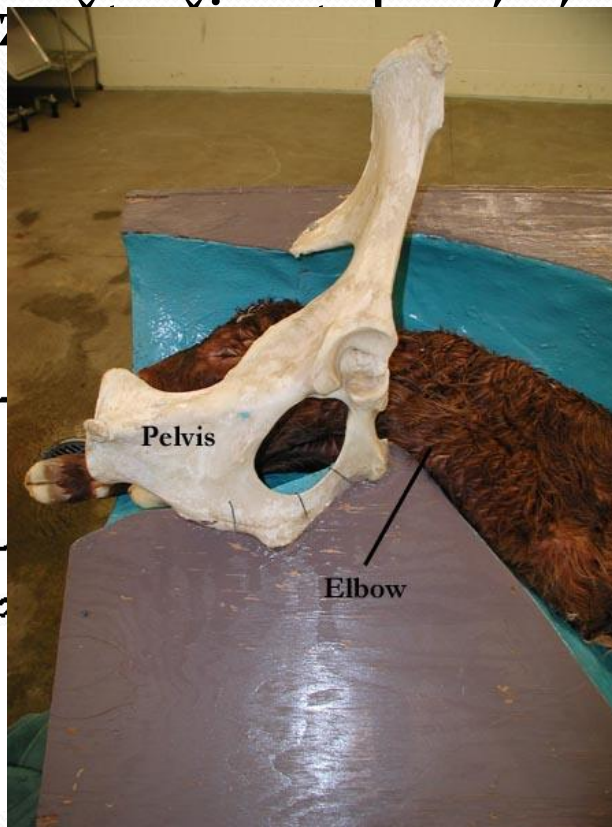
UF/drost

UF/drost

Zakleslá nožička

- Jedna nožička dále než druhá
- Uvažte vše dosažitlené
- Zatlačte tělo z přední strany směrem k zadní nožičce

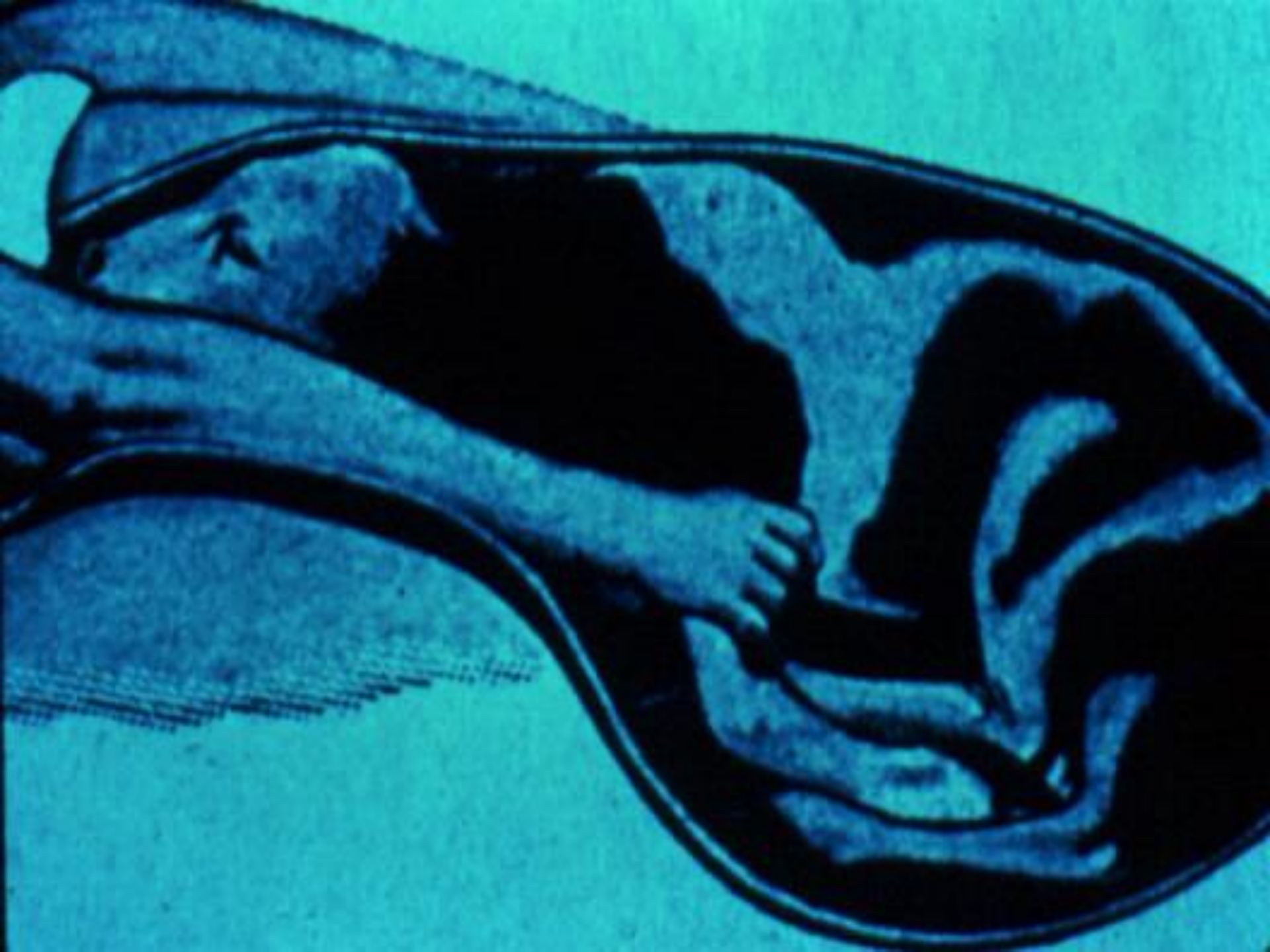
Otočená hlava

- Uvažte vše co lze
- Uvažte hlavu (přetáhněte smyčku za uši)
- Zatlačte tele zpět, udělejte si místo
- Srovnejte hlavu
- Pokračujte v tahu
- Tele bývá často mrtvé

Polopodložená a podložená přední noha

- Uvažte vše co můžete
- Zatlačte zpět
- Najděte nohu
- Přitáhněte a uchopte za paznehty
- Tlačte spěnku zpět a pazneht do porodních cest

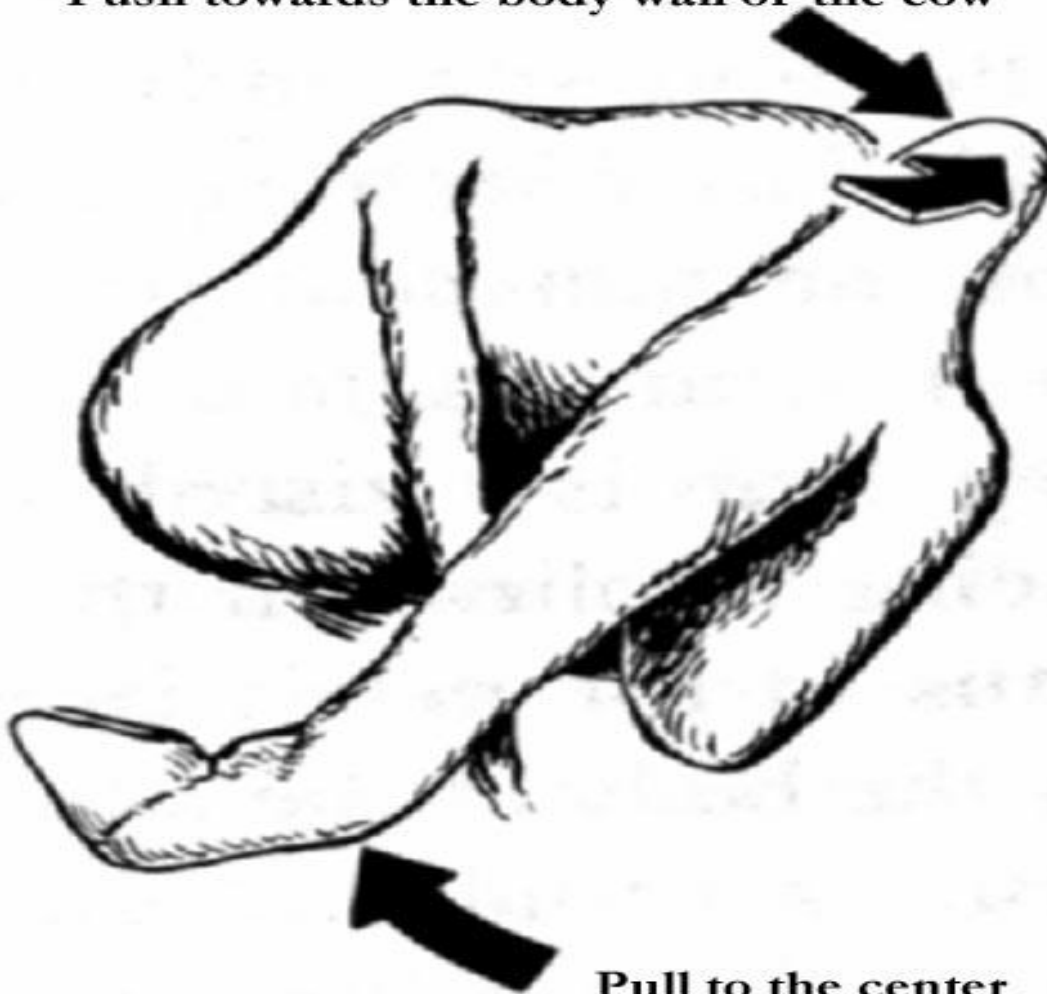

Podložené nohy při zadní poloze

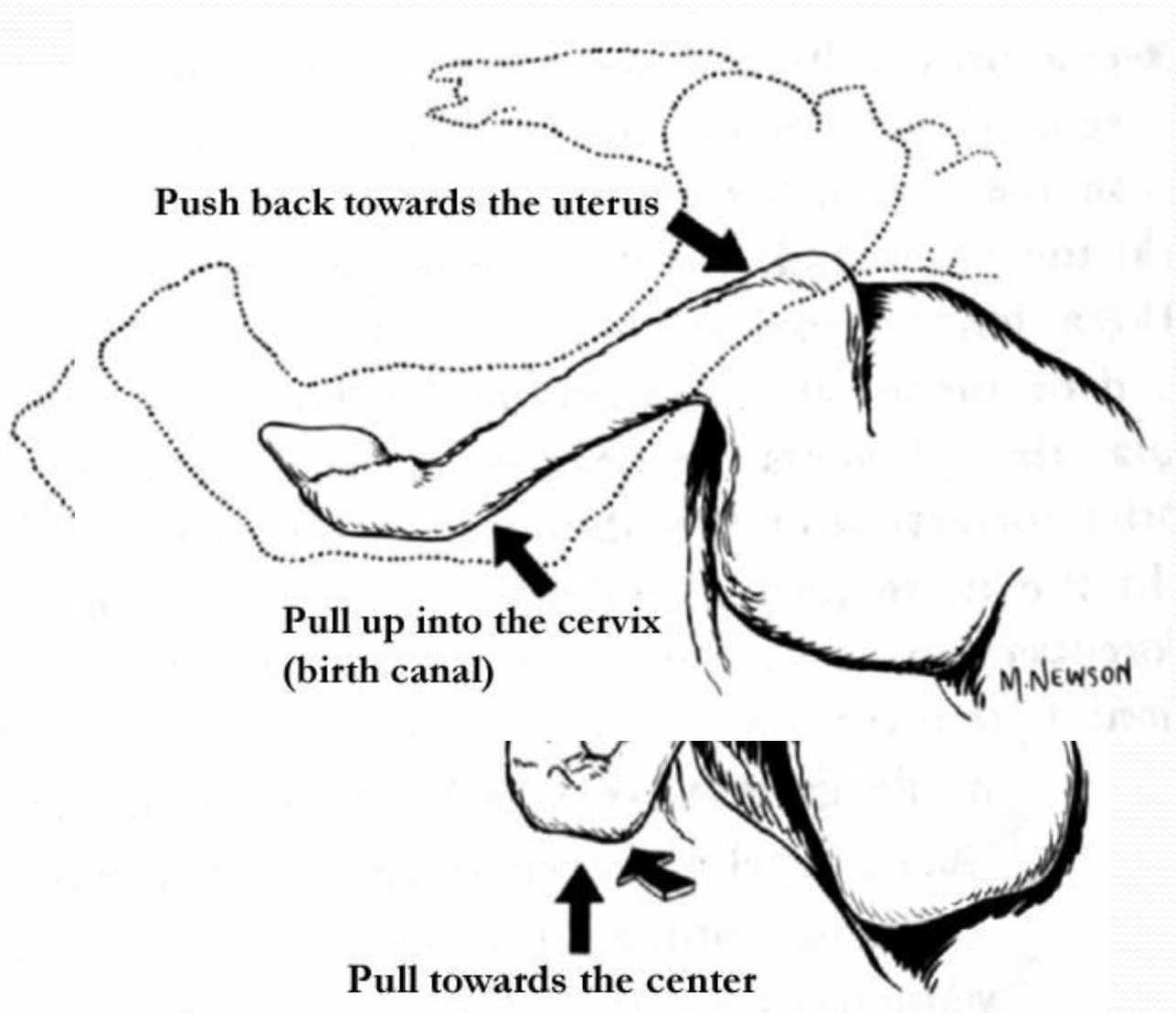
- Zatlačte tele dovnitř a udělejte si prostor
- Snažte se chytit patu a natáhnout ji do porodních cest
- Tlačte patu do pánve a ven k ose těla a paznehty z pánve a do středu k ose těla

Push towards the body wall of the cow

Pull to the center

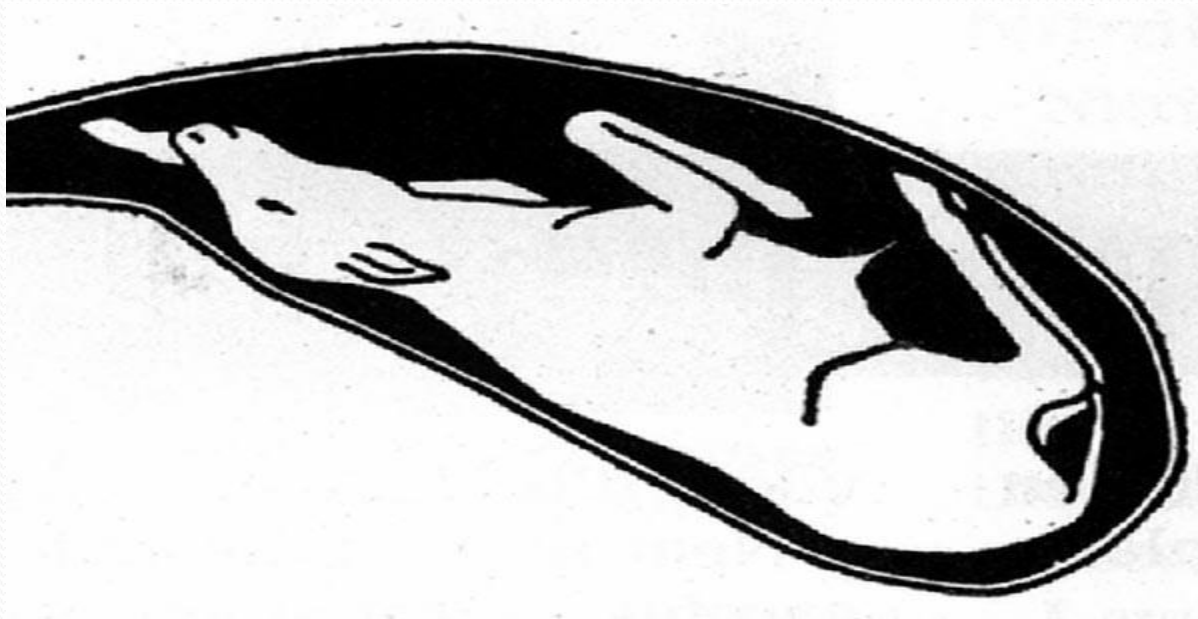
Push back towards the uterus

**Pull up into the cervix
(birth canal)**

Pull towards the center

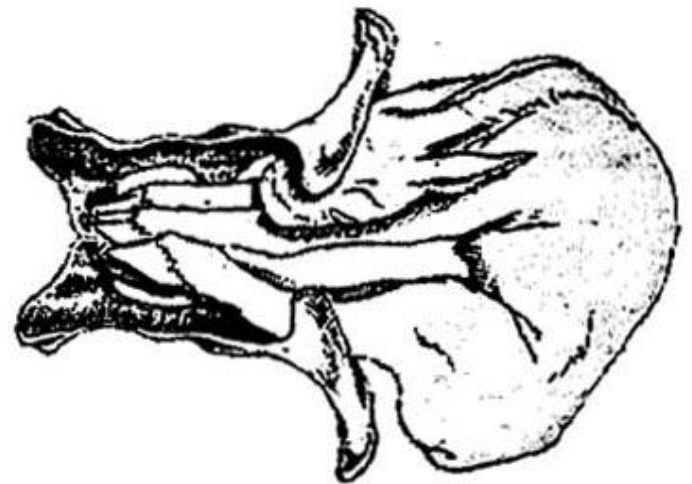
Převrácené tele

- Uvažte vše co můžete
- Postupně táhněte do porodních cest
- Můžete pootočit teletem tak, že překřížíte nožičky nebo zkusit podsunout ruku do dělohy a přizvednout tele za hrudník
- Při zadní poloze jen otáčejte zadními nohama jdoucími do porodních cest

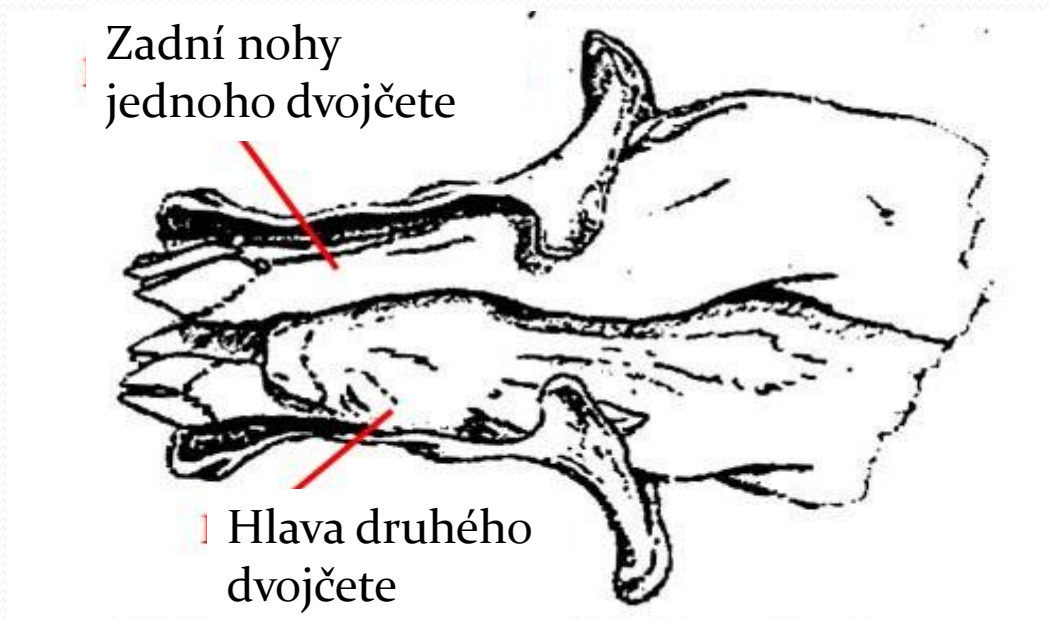
Kozelce

- Určete, které nohy jsou zadní
- Zatlačte přední nohy a trup zpět do dělohy pokud to jde, pak poroďte v zadní poloze
- Není-li to možné, pak volejte pro pomoc, jedná se o indikaci pro císařský řez

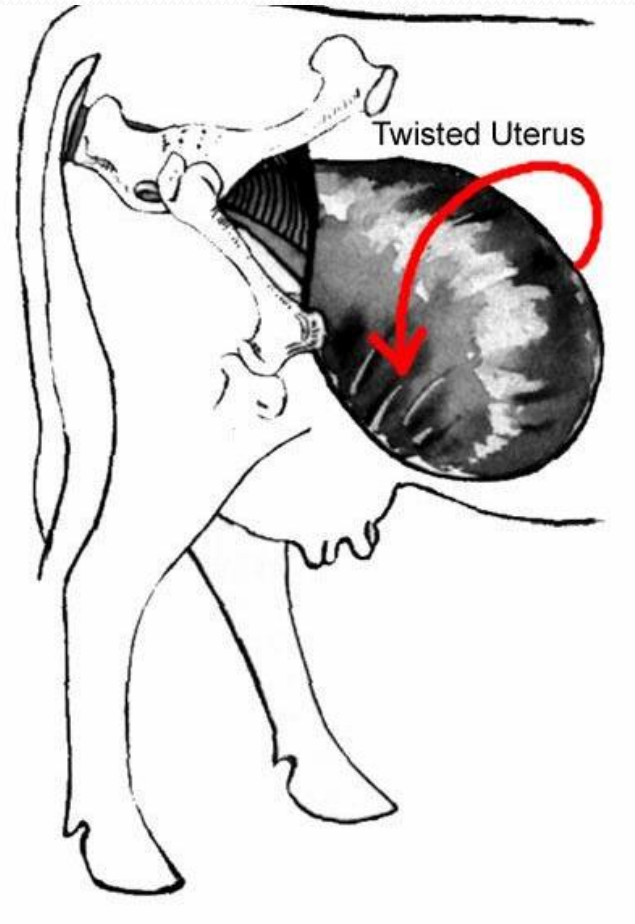
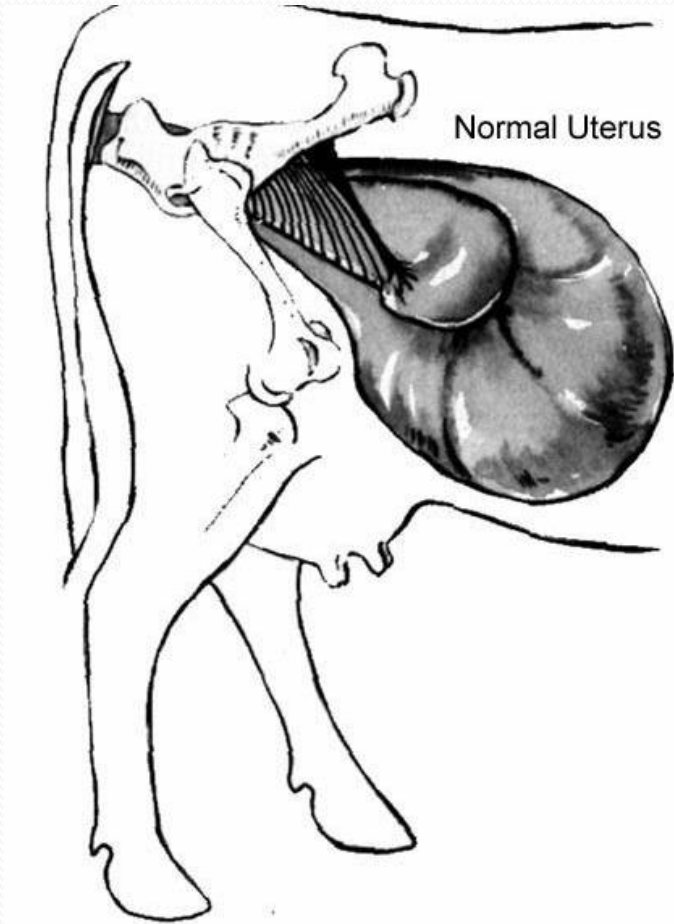

Dvojčata

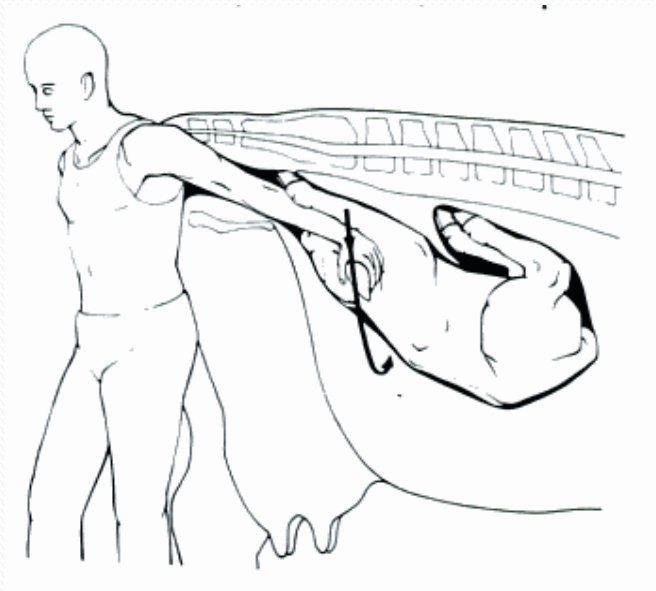
- Obvykle nejsou problémem
- Pokud se navzájem blokují , pak vytáhněte jako první to bližší
- Pokud jde jedno popředu a druhé pozadu, první vytáhněte tele v zadní poloze

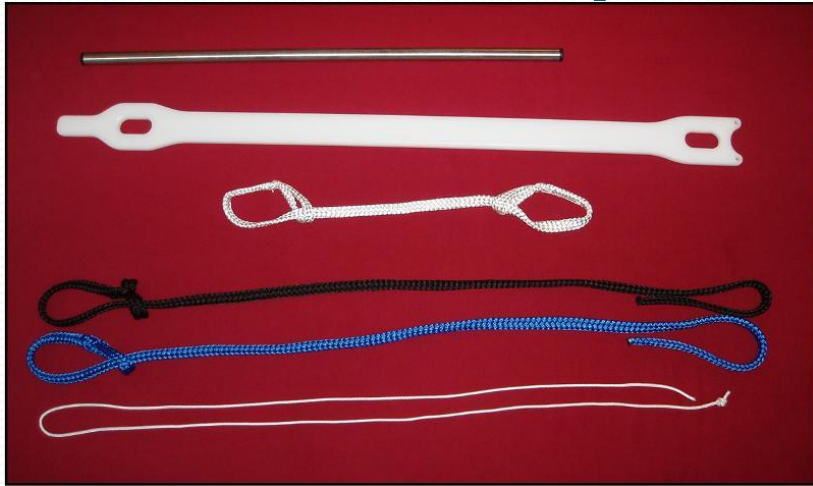
Torze dělohy

Přetočení telete proti směru torze

Retorse-tyč Gynstick

Podložená nožička- Gynstick

Jak se rozhodnout, zda mohu pomoci nebo přivolat odbornou pomoc?

- Základní rozhodnutí:
 1. Je tele živé?
 2. Projde tele porodními cestami?
 - Nejsou-li porodní cesty normální, volejte odbornou pomoc
 - Není-li krček zcela uvolněn počkejte , pokud není zlepšení volejte veterináře
 - Vždy tele napřed srovnejte do správné polohy než začnete tahat
 - V přední poloze musí projít hlava a ramena porodními cestami, karpý („kolena“)tele se musí dostat do ochodu. Pokud nelze karpální klouby dotáhnout do ochodu, ramena obtížně prochází pánví a hrozí riziko poranění telete nebo krávy
 - Při zadní poloze se musí podařit dostat „kolena“ na dlaň z ochodu, pak jsou kyčle z pánve vytažené a budete schopni tele vytáhnout
 - Opatrně při protahování velké hlavy, rozhodněte, zda je to prostorově možné

Jak poznám, že je tele v porodních cestách živé

- Štípnutím mezi prsty, živé tele stáhne nožku zpět
- Sací reflex-pokud se pokouší při zasunutí prstu do úst sát, je živé
- Srdeční činnost-ze předu ruku na hrudník, ze zadu ruku na pupeční šňůru
- Anální reflex-při zadní poloze po zasunutí prstu do konečníku u živého telete dochází k jeho sevření

Vždy volejte pomoc, když:

- Nevíte, v čem je problém
- Víte co je špatně ale nevíte jak to spravit
- Víte co je problém, pokoušíte se jej napravit ale ani po 30 minutách jste ničeho podstatného nedosáhli

Prvotní péče o tele po porodu

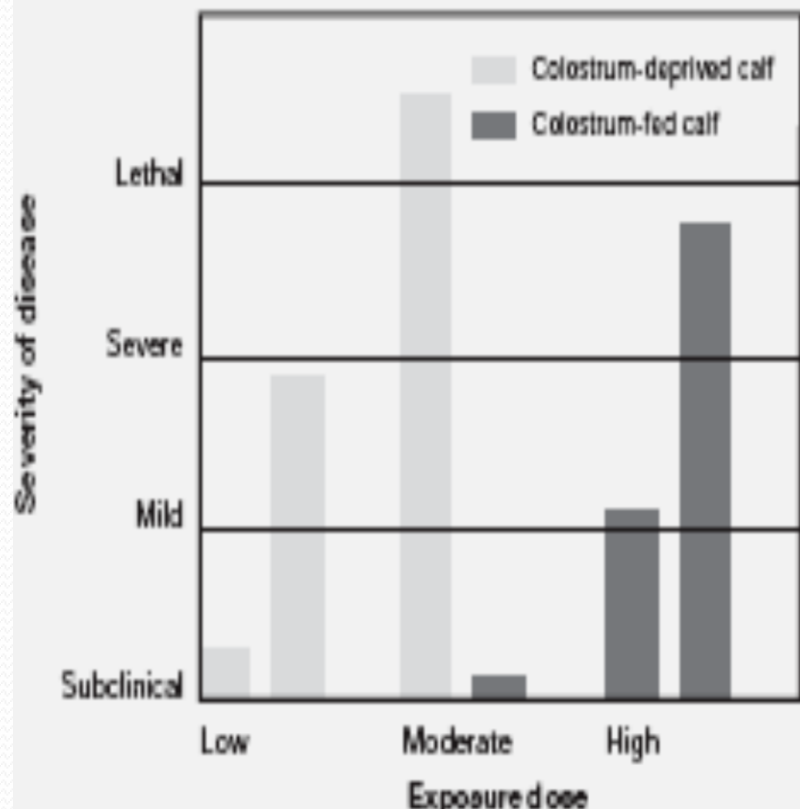
- Položte tele na hru
- Vyčistěte ústa a noz
- Zvedněte teleti krk
- Píchněte do nosu č
- Vysušte čistou slám
- Ošetřete pupek
- Napojte mlezivem
- Zkontrolujte poran
- Označte tele
- Přesuňte od matky

Vliv mleziva na riziko onemocnění

- Riziko úmrtí telat při selhání pasivního přenosu protilátek (nízký celkový protein) trvá po prvních 180 dnů života

Figure 8. Relationship between exposure dose of pathogen and severity of disease.

Management napájení mlezivem

- Dva faktory které budou rozhodovat o úspěchu nebo selhání programu napájení mlezivem:
 - Čas ve kterém je mlezivo podáno
 - Kvalita mleziva které tele dostane

Nejčastější problémy telete po narození

- Problém : netečnost –neochota vstávat a pít-důležité aktivity pro udržení tělesné teploty
- Řešení : vytřete tele suchým ručníkem, pomozte mu vstát a napojte sondou do 2 hodin po otelení

Nejčastější problémy telete po narození

- Problém: nízká tělesná teplota-studené a třesoucí se tele
- Řešení: vysušte tele použijte fén nebo nahřátý ručník. Umístěte pod infralampu nebo k topení, napojte teplým mlezivem

Nejčastější problémy telete po narození

- Problém: přidušení
- Řešení: vyčištění úst a nosu, stimulace dýchání, stlačování hrudníku, umělé dýchání,

Nejčastější problémy telete po narození

- Problém: poporodní acidosa –velmi často u obtížných porodů, hlavním příznakem je netečnost
- Řešení: usnadnit dýchání, napojit mlezivem, zahřát.

Kontrola krávy po porodu

- Zkontrolujte porodní cesty zda nejsou poraněné nebo zda se nejedná o porod dvojčat
- Dobrovolný teplý nápoj matce, starším kravám podat vápníkové preparáty
- Zznamenejte průběh porodu, pokud je obtížný zvažte aplikaci NSAID

Výchřez dělohy

- Udržujte krávu v čistotě a vlhčete dělohu aby neoschla
- Volejte veterináře

„Nenormální“ otelená kráva

- Krávy, které vyžadují zvýšenou pozornost:
 - Obtížné porody nebo porody s nutností zásahu
 - Krávy které porodily dvojčata
 - Porody mrtvých telat
 - Puerperální paréza
 - Zadržené plodové obaly
 - Starší krávy
 - Krávy které nežerou, spadly s mlékem
- Cílem je včasná identifikace problémů

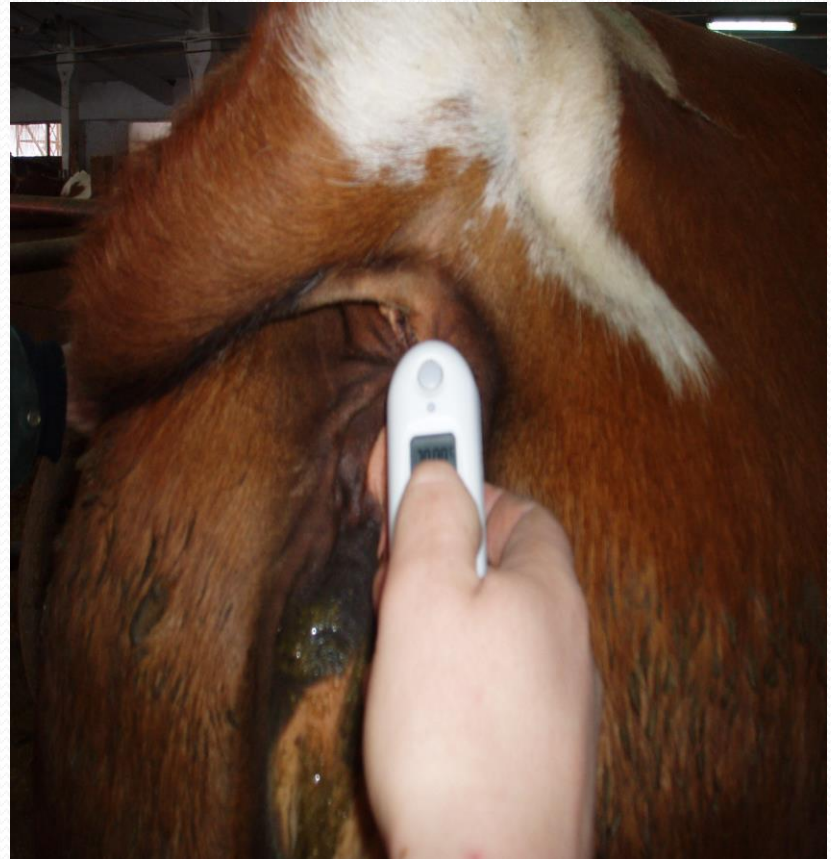
Další nemoci puerperia

- Hypokalcemie-krávy v prvních 3 dnech po porodu, třes, vlnivá chůze až ulehnutí, bez teploty a bez zranění z porodu, které by to vysvětlovalo
- Perorální nebo injekční aplikace vápníku, intravenosní aplikace zvyšuje riziko relapsu, vypíná parathormon, nastartuje kalcitricin, za 12-13 hodin může znovu ležet, nepodávat společně Ca+ glukosu
- Ketosa-ztráta tělesné kondice, zaprášená kráva nezdravě vypadající kráva, někdy zápach po acetonu, ketolátky v moči, mléku i krvi,
- Drenčování – infuze 40% glukosy vede k hyperglykemii, u časných ketosů nepodávat kortikoidy
- Dyslokace slezu- snížení nádoje, ketosa, trus atypický často pastovitý, někdy průjem, typický zvuk při poklepu
- Drenčování, operace
- Metritis-horečka, zapáchající výtok
- Antibiotika celkově
- Mastitis-NK test, klinické příznaky
- Léčba nebo brakace
- Pneumonie-kráva má alespoň dva tyto příznaky-horečku, netypický výtok z nosu, kašel
- Léčba antibiotiky- nejlépe prodloužená
- Poranění nebo kulhání-po obtížném telení problémy se zadními nohama, nevstanou, když je poraněná noha vespod, rozjíždějí se, nebo překlubuje ve spence
- Separace. NSAID brakace
- Enteritis- teplota a vodnatý průjem bez dalších příznaků
- Drenčování
- Dehydratace- krávy s mastitidou, metritidou nebo závažným zápallem plic, zapadající oči, kožní rása na krku se nevrací do normální polohy do 5 minut
- Drenčování

Cílem je rychlý návrat k normálnímu příjmu sušiny a k dobré doživosti

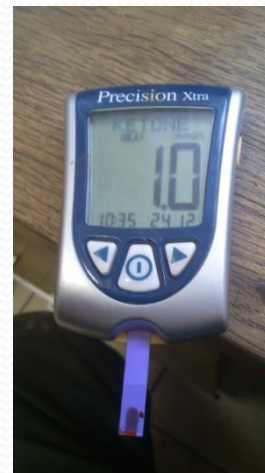
Využití rektálních teplot

- Cíl programu otelených krav je rychlá identifikace nemocných krav
- Tělesná teplota je citlivý a časný indikátor onemocnění
- Zvýšená teplota
 - Injekční antibiotika
 - Nesteroidní antiflogistika

Využití kontroly ketoláték

- Moč nebo krev?
 - Moč- výrazně levnější, kvalitativní, méně přesná, obtížný odběr
 - Krev-dražší, kvantitativní, přesnost srovnatelná s laboratorní analýzou, jednoduchý odběr
- Možnosti terapie-drenčování

Nálevy

- Doplnění ztráty tekutin po porodu
- Zvětšení objemu bachoru po vypuzení plodu a plodových vod, zaplnění prostoru a tím zábrana přesunutí slezu
- Doplnění makromineralů a prekursorů glukosy
- Prevence puerperálních onemocnění , prospěšné pravděpodobně všem kravám, velký význam u problémových

Zadržené lůžko

- Tradiční manuální odstranění a aplikace intrauterinních antibiotik může často nadělat více škody než užitku
- Doporučení pro léčbu
- Sledování teploty
 - Aplikace antibiotik, pokud je to nezbytné
- Sledování ketolátek
 - Drenčování, pokud je to nutné

Návrh péče o poporodní období

- Všem kravám podat dobrovolný poporodní nápoj
- Všechny krávy na 3 a další laktaci dostanou ihned po porodu perorálně vápník jako prevenci ulehnutí.
- Měřit teploty všem oteleným kravám prvních 10 dní (alternativně 3-5-10 den). Pokud teplota přesáhne 39,5°C aplikovat antibiotika (penicilin, Excenel, Efficur, Naxcel..) do vymizení tepoty, minimálně však 5 dnů. Pokud teplota neklesne po 3 injekci aplikovat nesteroidní antiflogistika (Flunixin, Meflosyl, Metacam, Rimadyl cattle). Pokud teplota přetrvává i nadále nebo pokud kráva nedosahuje vysoké užitkovosti použít lék druhé volby-tetracykliny.
- Kravám budou měřeny ketolátky v krvi 5. a 10. den po otelení, a pokud bude zjištěna ketosa (nad 1,2 mmol/l BHB), budou drenčovány nálevy 40l vody a 300 ml propylenglykol nebo YMCP, případně obojí do doby, než ketolátky klesnou pod 1,2 mmol/l, minimálně 3 dny.
- U všech krav provézt NK test 3.-4. den po otelení a na jeho základě krávu převézt mezi dojící pokud je kráva zdravá,
- pokud je NK test pozitivní pak začít s intenzivní léčbou u krav bez závažných problémů s mastitidami a somatickými buňkami v předchozí laktaci
- pokud je NK test pozitivní pak krávy vyřadit pokud měly v předchozí laktaci opakované klinické záněty nebo vysoký počet somatických buněk (dlouhodobě nad 200 000).
- Sledovat celkový vzhled krav v prvních 10 dnech života a všechny nemocně vypadající i při normální teplotě dále nechat vyšetřit na obsah ketolátek i, a pokud kráva nenasadí očekávanou užitkovost nebo pokud nasadí vysokou dojivost a v krátké době spadne s užitkovostí přednostně vyšetřit na přesunutý slez. Pokud se vyskytne jiný problém (například paznehty) urychleně zajistit léčbu.

Děkuji za
pozornost

